

van „De Vrouw” van over nu honderd jaren. Ik vrees, ik vrees, dat het nog wel eens een grimlach kon worden, als ze ons onderwys door een dan ouderwetsche baker, pardon schoolmeester gedemonstreerd zien.

En hoe fijner de functies worden, hoe meer omvattend, hoe dieper ingrijpend wordt 't werk der oprepende volwassene, en hoe meer daalt het vertrouwen in den eigen adel van de groeiende menschziel. 't Oordeel van „in voorbereiding mag het kind zich niet uiten, want de resultaten zijn toch nihil” is wat dit betreft typeerend.

Want zoo is 't, eerst dan wordt een kinderhandeling in dooraan de goedkeuring van ons volwassenen geschonken, als die strookt met ons volwassen inzicht of met onzen volwassen . . . sleur. Dat 't kind een eigen wozen is en eigen rechten heeft, dat inzicht is nog zoo vreemd, zoo vreemd, en als de waarheid ervan al eens een oogenblik tot ons doordringt, de oude Adam komt ook zoo gauw weer boven en we zijn weer de richtende en rechtende, de vormende en plooiende volwassene. En we vergeten zoo gemakkelijk, hoe fataal dit eeuwige opdringen van ons inzicht en onzen wil kan werken op de ontwikkeling van den kindergeest. Fataal, want zooals 't voorhoofd van die Indianenkinderdjes onder den voortdurenden druk van dat eeuwige plankje terugwijkt en blijft terugwijken ook in latere jaren, zóó wordt de kinderlijke geest gedrukt en vervormd door onzen richtenden wil. En die vervorming kan o zoo makkelijk een misvorming worden als het kind normaal is, dus als z'n innerlijke kracht een gezonden opbloeit waarborgt. Fataal, want de eeuwige onderwerping aan ons inzicht kan eigen inzicht doodden.

Als ik het kind dwing om steeds met kleuren te werken, die ik mooi vind, ook al strookt dat niet met zijn klourgevoel, dan ben ik bezig z'n eigen schoonheidsvoelen langzaam maar zeker te doodden. En al zal hij dan later met mijn kleuren werken, en die ook de zijne noemen, het zullen de zijne niet zijn, want zijn levensbron is in dit opzicht opgedroogd onder den verzengenden invloed van mijn wil. De kloeke menschengestalt groeit niet binnen de kille muren van den kerkeraal, maar door de eigen worsteling in het volle leven. De schoonheid bloeit niet aan de dwingend-loidende banden van den enkelen mensch, maar haar kracht geeft dan de schoonste bloesems, als ze opschiet in volle zon en vrije ontwikkeling.

(Words vervolgd.)

COR BRULX.

MIJN KLEINE PAEDAGOGIE.

Ze heeft me allereerst duchtig geleerd, dat kleine potjes groote ooren hebben. Hoezeer ik ook overtuigd ben, dat men kinderen buiten den oorlog moet houden, had ik toch niet vermoed, dat mijn ruim tweejarige wat op zou stoken van de verhandelingen, die ik 's morgens na het morgenblad in de keuken houd, als een noodig tegengif tegen al de vreeslijkheden, die melkboer en groentovrouw aan de deur ten beste geven. Wat die twee betreft, is elke dag opnieuw weer ten hoogste kritiek, en blijven wij er van zijn leven niet uit.

Ik neem steeds de voorzorg, om mijn relaas kort en sober te doen zijn, terwille van mijn kleine nalooptster, en zelfs ijdelijke dingen, vermeld ik met vlakke stem. Zij speelt

ondertusschen met een der duizend heerlijkheden, die de keuken voor haar oplevert, ' en dat oord maakt tot haar zevonden hemel. En ik zou niet gemeend hebben, dat één woord van het uitgebrachte rapport haar bereikt had.

Doch vanmorgen, toen ik, aan ons zeer intiem ontbijt, met tweeën op de kinderkamer genoten, de krant openvouwde, vouwde zij het morgenblad B uit, ging met haar vingertje bijwijzen, en inplaats de gewone lectuur van elk bedrukt stuk: „Suuse-is-zoet-zoete Suusje —” kwam daar opeens zwaarwichtig: Aamma Duisland — aamma Fansen; hetgeen zeggen wil: alles van Duitschland, alles van de Franschen. Neutraal bleef ze tenminste, de lieve peuter.

Ze weet dus ook van den oorlog af en heeft meteen gevoeld, tot wie Moeders hart het meeste uitgaat.

Gewichtiger dingen heeft ze me echter door den oorlog ook nog geleerd.

Ziet — het zal elk schrijvend mensch wel gegaan zijn als mij, begin Augustus. — Allereerst knapte de lust tot schrijven plotseling af als een te strak gespannen draad — schrijven, wat viel er nu te schrijven! *Lezen* moest men, niet anders dan lezen. Het morgenblad reikte tot half op den dag. Het avondblad nam den ganschen avond. De spoedig herstelde buitenlandsche post legde beslag op overuren.

En toen kwamen van alle kanten de berichten, die het schrijven onnoodig maakten. Deze krant ging halfetok, gene uitgave werd gestuikt, een ander periodiek tot op een kwart gereduceerd. En moeder was op eens zoo goed als werkloos. Zelfs de post merkte het en vroeg deelnemend aan de deur: of Mevrouw ook al zooveel te stellen had met de mobilisatie.

Nu, dat kwam bitter en bar onvoordelig uit, daar hoef ik mijn schrijf-evenmenschen zeker niets van te vertellen. En 't gevolg was, dat ik 't zoeken moest op de menschen, die me door haar diensten in staat hadden gesteld, mo zoo rustig aan mijn werk te wijden. Daar was allereerst mijn huisnaaister. Wel had ik zelf terstond een waarschuwing aan de huisvrouwen de wereld ingestuurd, dat men don nog niet overzienbaren toestand niet onmiddellijk op zijn personeel moest wreken, maar ik heb eerlijk eerst een ander naahuis voor mijn naaister gezocht en spoedig genoeg gevonden bij menschen, voor wie een huisnaaister alweer bezuiniging beteekende. Immers, mon kan ook het kindergood kant en klaar koopen in de Bonnoterie of Dentellierie of waar dan ook.

Toen ging ik zelf aan den slag. En nu treedt mijn kleine paedagoge ten tooneele.

Daar zat ik dan en vond het heel genoeglijk, want ik naaf graag en er zijn zelfs tijden, dat ik snak naar brief haaknaalden. En daar komt mijn dochter hinnen. Ziet

1) Hierbij een aanhaling uit Mevr. Fishers boek over Montessori, bl. 53. „Wij weten allen hoe veel aantrekkelijker onze keukens zijn voor onze kinderen dan onze zitkamers. Ik heb deze onvoorstaanbare aantrekkingskracht hooren verklaren door de theorie, dat de kinderen blijkbaar meer houden van dienstboden dan van andere menschen. Er zou tusschen kind en keukenmeid een soort natuurlijke verwantschap bestaan. Een ochtend in de Casa dei Bambini doorgebracht leerde mij de ware reden. Kinderen houden meer van keukenen werkmajden dan van bezoek(st)ers, omdat eerstgenoemden altijd bezig zijn met iets, dat zij kunnen nadenken; en zij houden meer van keukens en linnenkamers dan van salons, omdat een salon een museum is, garnid met welliswaar interessante voorwerpen, maar die allen staan onder de met haagelot afgegloten glasstolp van het „Niet aankomen!” terwijl de keukens een ware schatkamer is van Montessori-spelgoed”. (Red.)

me, blijft als door een slag getroffen staan en zegt op zulk een toon van alleruiterste verbazing: „Mama naaien?” dat 't me door de ziel sneed.

Mijn lief kind, had je wezenlijk gedacht, dat je moeder niet naaien kon?

Maar 't zou nog mooier worden.

Nu ik toch zooveel meer tijd over had, ging ik me van zelf meer daadwerkelijk met de huishouding bemoeien en kwam al spoedig tot de overtuiging, dat daarin ook zonder één mensch personeel in te korten of weg te doen, groote bezuiniging steekt.

Zoo mengde ik me in 'teen en ander, trok ongewende plichten aan me, en een Zondagavond vond me aan den vatenbak, waar ik duchtig er op los zeepsopto. Komt weer mijn dochter. En tuimelt bijna terug aan de keukendeur, „Mamma waschen”?

Mijn kind, ik voelde toen, dat ik je een verkeerde voorstelling van een moeder had gegeven. Een moeder, daar behoort naaien en waschen bij. Als ik 't niet kon, had ik me kunnen verheugen, dat het schrijven me in staat stelde, deze lacunen voor mijn dochter te bemantelen. Nietwaar? ze had kunnen gaan donken, dat ik 't niet deed, zonder zich af te vragen, of ik 't wel kon. Doch wellicht was de dag gekomen, waarop ik 't ter wille van mijn dochter moest gaan leeren. En nu achtte ik den dag gekomen, den eersten van vele andere dagen, waarop ik haar moest toonen, dat ik 't wel kon, evenzoo goed verstand als een ander, den dag, waarop ik haar moedervoorstelling moest gaan voltaoien, den dag, waarop ik me schuldig voelde, dat ik haar zoo lang onvoltooid en zeer gebrekkig had gelaten.

Ja, mijn kind — je moeder kan naaien en waschen — en jij zult het van haar leeren en samen met haar doen. Moeders kunnen dat nu eenmaal, zie je, naaien en waschen. Dat schrijven, dat 's maar hijzaak. Dat doet moeder als jij slaapt of met Jo wandelt.

Verbeeld ik me te veel, als ik geloof, dat deze mijn ervaring andere collega's — moeders, werkende vrouwen waarschuwen kan?

Gij andere schrijfsters, of schildersessen, of beeldhouwsters, of zakenvrouwen, of leeraren, weet uw kind, dat ge naaien en waschen kunt? Voelt ge ook met mij, hoe noodig 't is, dat het kind dat, bij niet-wotton, eens spoedig van u ziet?

NANNIE VAN WEHL.

WOL. ¹⁾

(INGEZONDEN).

Dr. Marens en andere nieuwere medici zeggen daaromtrent: „Ofschoon wol warmer en peruser is dan linnen, heeft ze toch groote nadeelen: ze prikkelt de huid, wordt licht viltig en is in dat geval heel ongezond. In de wasch is zij moeilijk, en om aan te kooplen duur. Katoen, goed los geweven is veel beter, omdat het warm houdt, niet prikkelt en spoedig opdroogt.”

Uit ervaring weet mijn dochter dat Lahmannstof heerlijk warm houdt zonder te verwekelijken; die stof wordt in de wasch steeds zachter. En ze is heel sterk.

Zij verzoocht mij dit aan „Het Kind” te schrijven, voor 't geval dat niemand anders de „wolkwestie” oprat. NELLIE.

¹⁾ Antwoord op de vraag van Dr. de Jager in nr. 7 kolom 111.

GEHOORZAMEN EN GEZAG.

Een kind moet leeren gehoorzamen. Dit gehoorzamen is gehoorzamen op gezag, het wordt van buiten toegevoerd, niet van binnen erkend. Dit gezag geldt voor het kind, van ongeveer het 7e tot het 14e jaar. Voor het 7e jaar is het, het voorbeeld, het nabootsen, dat geldend is, na het 14e jaar is het de oordeelskracht, die moet worden ontwikkeld.

We kunnen tweeërlei gezag onderscheiden. Het onvrij, dwingend gezag en het vrij, vanzelf sprekend, natuurlijk gezag.¹⁾ Het dwingend gezag weet van moeten, erkent den plicht. Deze erkenning van den plicht legt aan banden. Daar, waar het dwingend gezag gepaard gaat met de erkenning, dat het gezag tot doel heeft de bevrijding van het individu, waar de erkenning van liefde voor het individu aanwezig is, kan dit dwingend gezag iets uitwerken. Dit gezag wordt dan een tijdelijk in banden slaan, met het doel van de vrijheid voor oogon. Wanneer dit dwingend gezag echter gepaard gaat met egoïsme, hetzij, dat het „ik” van den volwassene zichzelf wil spiegelen in het kind, dat het zichzelf zoekt in den ander, het kind, een produkt wil maken van zichzelf, of wat nog erger is, wanneer het gezag otaardt in redeloos gezag, dat het vrije individu wil knechten, niet met de bedoeling van een mogelijk latere vrijheid voor oogon, maar om het individu zichzelf te doen verliezen in den opvoeder, door het te dwingen tot blind gehoorzamen, dan werkt het dwingend gezag vernietiging, doodend.

In het natuurlijk gezag daarentegen is het erkennen vordiept, het gevoel en de wil toegevoegd, leeft het heilige moeten, leeft de plicht, leeft de liefde. Bij het natuurlijk gezag is het de Geest, die de natuur doordrongen heeft. Wij moeten goed in het oog houden, dat dit natuurlijk gezag niet lange stoffelijke erfelijkheidslijn verworven is. Niet omdat de ouders dit gezag hadden, niet omdat dit door bloedsbanden als erfenis voortgaat, is het aanwezig, maar omdat de Geest zich verenigt heeft met de stof en zich in het natuurlijk gezag openbaart.

Dit natuurlijk gezag is doordrongen van een geestelijke kracht, die het kind in vrijheid, in harmonisch rythme, meevoert. Daar, waar het dwingend gezag zich bepaalt tot het aan de materie gebonden verstand, dat naar zijn aard, de plichten uitdenkt, ligt in het natuurlijk gezag het weten besloten door den Geest.

De natuurliefde tusschen ouders en kind is de bodem, waaruit de vrije liefde ontspruit en het is uit deze vrije liefde, die den geestelijken inhoud van het ouderenpaar bepaalt, dat het natuurlijk gezag voortkomt.

Nu heeft men in dezen tijd niet zoo heel ver te zien, om te weten, dat het dwingend gezag heeft afgedaan. Het kind

¹⁾ Ik vrees, dat deze benaming misverstand zal wekken. Meer in overeenstemming met de navolgende uiteenzettingen der geachte schrijfster zelve zou mij lijken: „geestelijk gezag” of „ethisch gezag”.

Oorsigens is wat Mevr. Stuten hier „dwingend” en „natuurlijk gezag” noemt in substantie hetzelfde als wat reeds Herbart onderscheidde als „Regierung” en „Zucht”, waarvoor zijn groote leerling G. Waits stelde „Zucht” en „Regierung”, wel een bewijs hoe onvast van betekenis zulke woorden zijn. Al klimt het geluid heel anders, den scherpzinnigen lezer zal de overeenkomst niet ontgaan zijn tusschen de beschouwingen van Mevr. Stuten en het artikel van Dr. de Jager over „Het redeneeren met kinderen” in nr. 5. R.B.